Programació Lineal i Entera

Tema 1: Introducció a la PL

Introducció a la programació lineal

- **Objectius tema 1.**
- **Teoria: conceptes bàsics (setmana 1).**
  - **Definició de problema de programació lineal.**
  - **Resolució gràfica de problemes de PL.**
  - **Forma estàndard de problemes de PL.**
  - **Solucions bàsiques factibles.**
- **Laboratori: formulació i resolució computacional de probmes PL (setmana 2).**

Objectius específics del tema 1

1.1	Saber les característiques dels problemes de PL com a problemes d'optimització.
1.2	Trobar la solució òptima d'un problema de programació lineal de dues variables mitjançant la seva representació gràfica.
1.3	Classificar un problema de programació lineal de dues variables (problema amb solució única o amb òptims alternatius, problema il·limitat o problema infactible)
1.4	Saber expressar un problema de PL en la forma estàndard.
1.5	Donat un problema de PL de dues variables, calcular totes les solucions bàsiques i bàsiques factibles.
1.6	Ser capaç de resoldre computacionalment problemes senzills de PL amb l'ajut d'un llenguatge de modelització matemàtica.

Recordem la forma general d'un problema d'optimització

$$(\mathrm{P})\begin{cases} \min\limits_{x\in\Re^n} & f(x) & \textbf{Funcio Objectivu} \\ \text{subjecte a (s.a.):} & h(x)=\mathbf{0} & \textbf{Constriccions d'igualtat} \\ & g(x)\le \mathbf{0} & \textbf{Constriccions de desigualtat} \\ & x\in X & \textbf{Domini de definicio} \end{cases}$$

on $x\in\Re^n$ són les **variables de decisió**, o senzillament, **variables**, I

$$f:\Re^n\to\Re \qquad h:\Re^n\to\Re^m \qquad g:\Re^n\to\Re^l \qquad X\subseteq\Re^n$$

Amb : $f, h, g \in C^2$

Forma general d'un problema de Programació Lineal (PL)

$$
(\mathrm{P})\begin{cases}
\min\limits_{x\in\mathbb{R}^n} & \sum\limits_{i=1}^{n} c_i x_i \\
\text{s.a.:} & \\
& \sum\limits_{i=1}^{n} a_{ij} x_i \begin{Bmatrix} \le \\ = \\ \ge \end{Bmatrix} b_j \qquad j=1,2,\ldots,m \\
& l_i \le x_i \le u_i \qquad i=1,2,\ldots,n
\end{cases}
\rightarrow
(\mathrm{P})\begin{cases}
\min\limits_{x\in\mathbb{R}^n} & c'x \qquad c\in\mathbb{R}^n \\
\text{s.a.:} & \\
& Ax \begin{Bmatrix} \le \\ = \\ \ge \end{Bmatrix} b \qquad A\in\mathbb{R}^{m\times n},\ b\in\mathbb{R}^m \\
& l \le x \le u \qquad l,u\in\mathbb{R}^n
\end{cases}
$$

on ***c, l, u*** i ***A*** són els **paràmetres del problema**, que són les dades conegudes del problema.

Un exemple de problema de PL

L'empresa "*Blue Ridge Hot Tubs*" fabrica dos tipus de banyeres d'hidromassatge amb les següents característiques

	Aqua-Spa	**Hydro-Lux**
Bombes	1	1
Mà obra	9 hores	6 hores
Canonades	12 feet	16 feet
Benefici unit.	350 €	300 €

N'hi ha 200 bombes, 1566 hores de mà d'obra, i 2880 ft de canonada disponibles.

Formulació com a problema de PL del problema "Blue Ridge Hot Tubs"

$$
\begin{aligned}
\text{max: } & 350x_1 + 300x_2 \\
\text{s.a.: } & 1x_1 + 1x_2 \leq 200 \\
& 9x_1 + 6x_2 \leq 1566 \\
& 12x_1 + 16x_2 \leq 2880 \\
& x_1 \geq 0 \\
& x_2 \geq 0
\end{aligned}
$$

Ens plantegem ara **resoldre gràficament** aquest problema

Gràfic de la primera constricció

Formulació

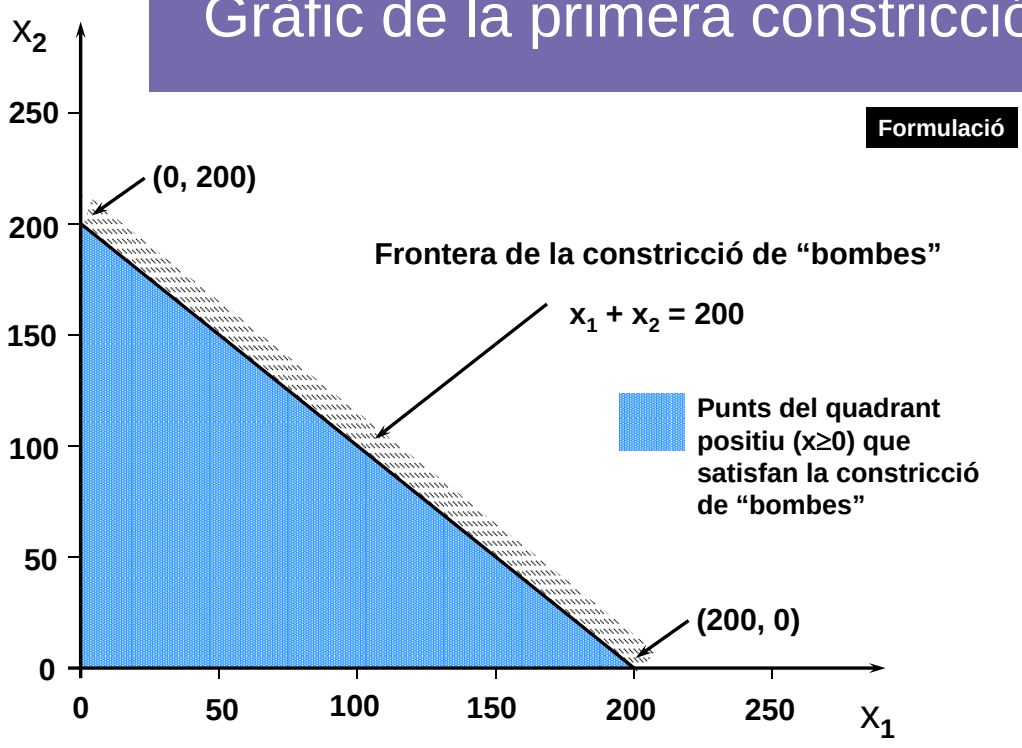

Gràfic de la segona constricció

Formulació

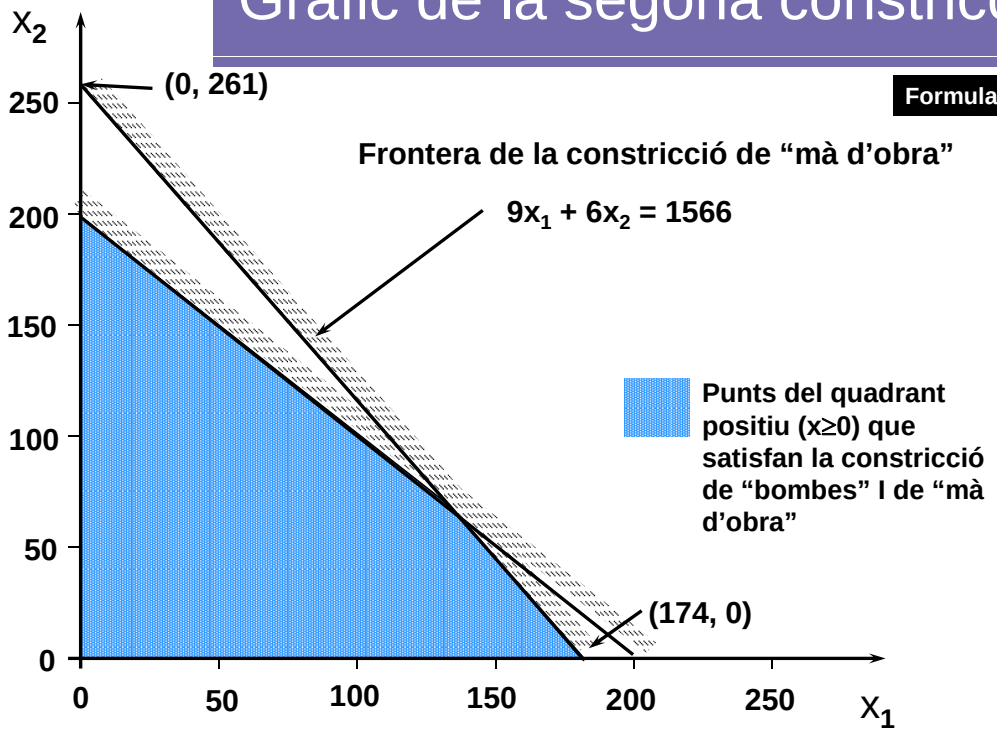

Gràfic de la tercera constricció

Formulació

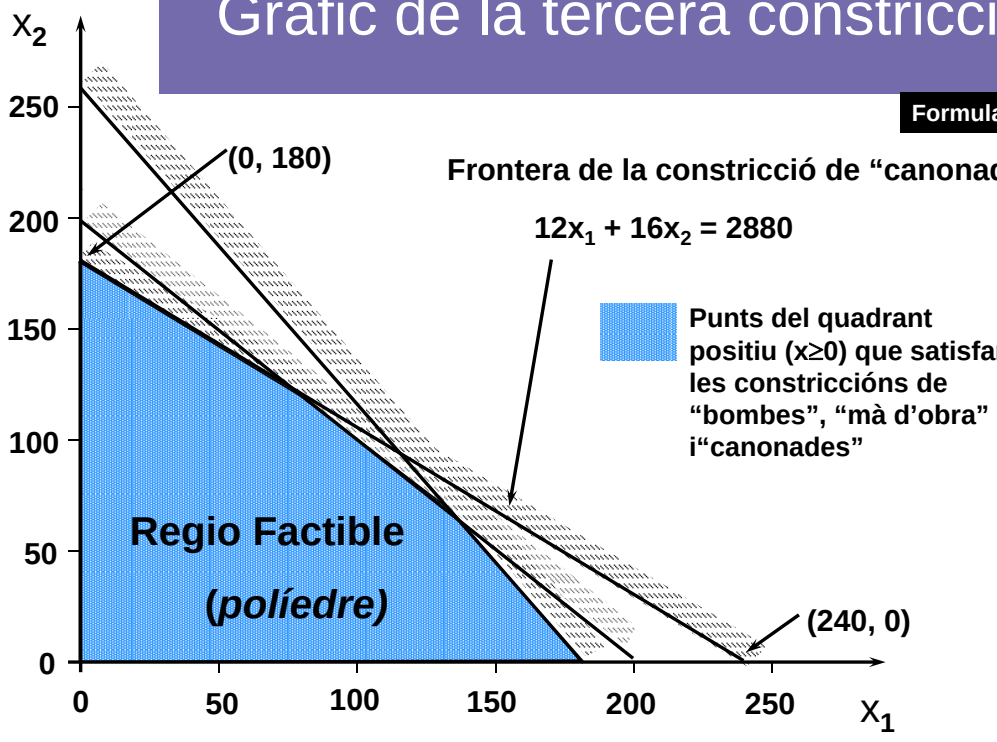

Gràfic d'una corba de nivell de la funció objectiu

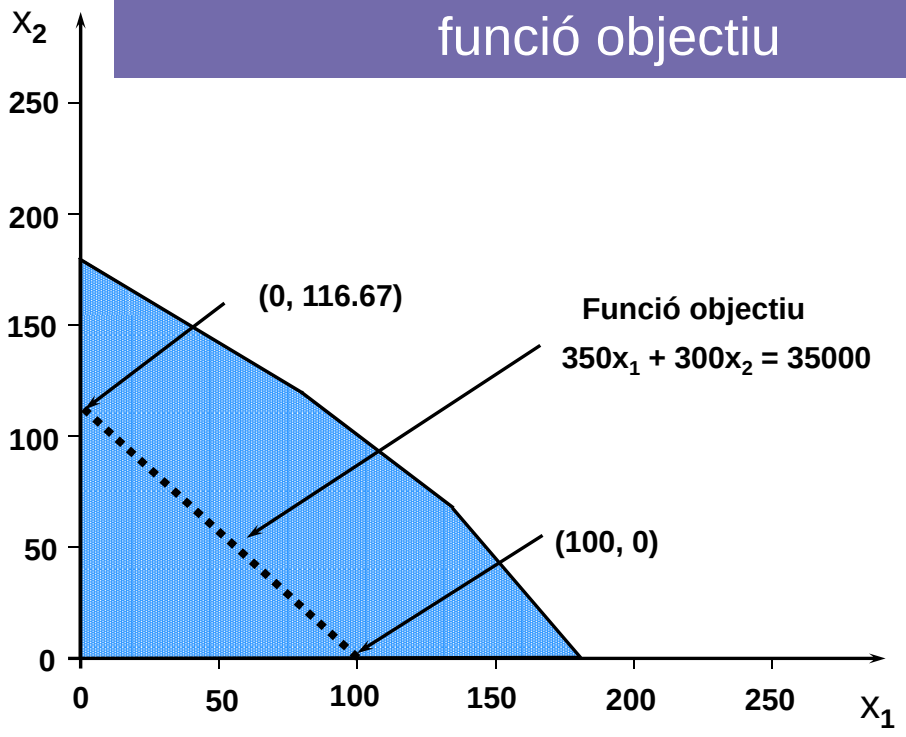

Un altre corba de nivell de la funció objectiu

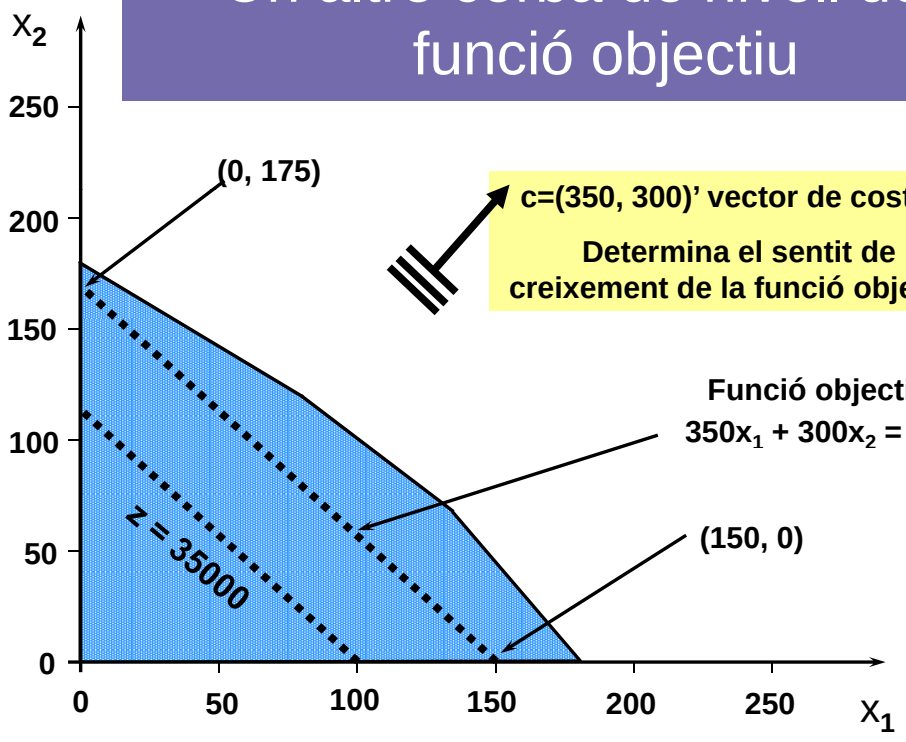

Identificació de la solució òptima mitjançant les corbes de nivell

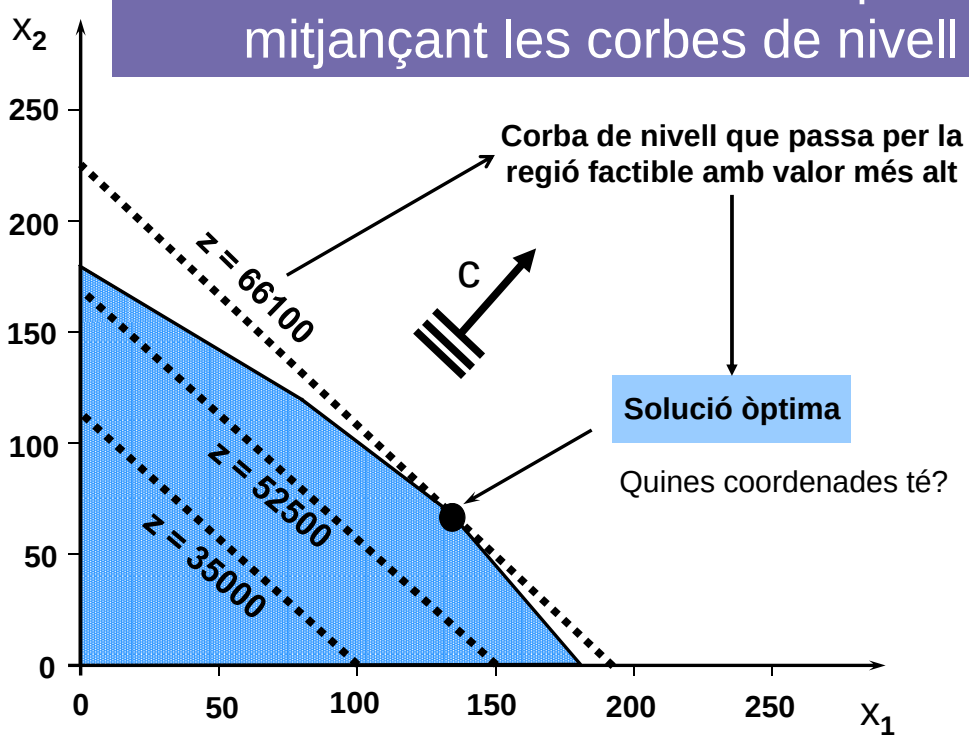

Punts factibles candidats a ser solucions òptimes:punts extrems

SI un problema de PL té solució òptima amb f.o. finita, llavors té un a solució òptima sobre un ***punt extrem***

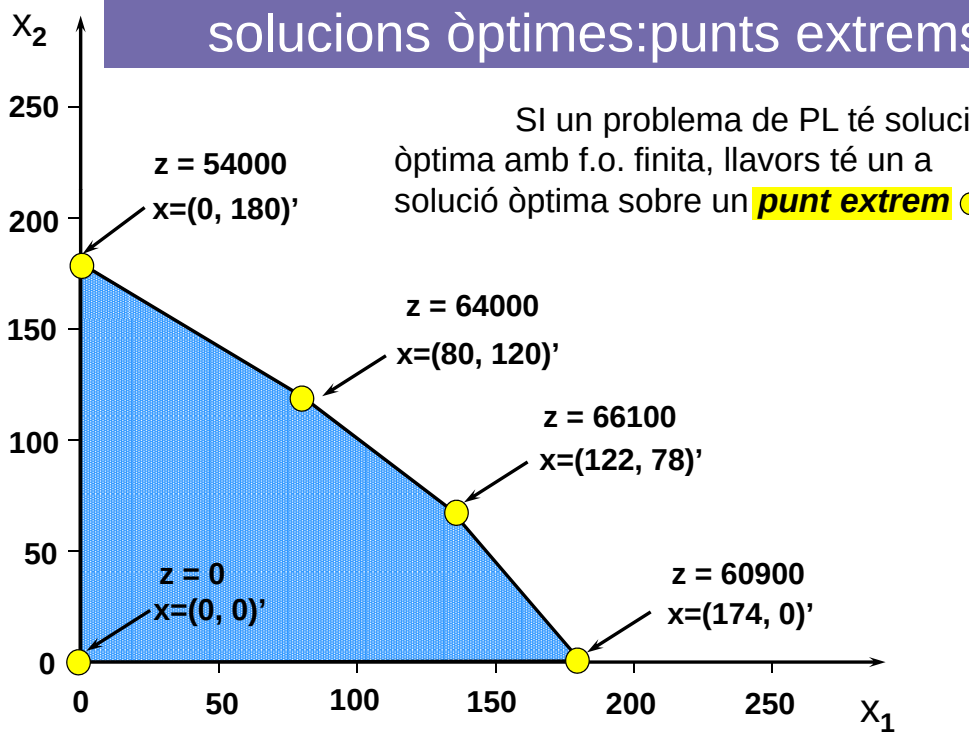

Resum del mètode gràfic de resolució de problemes de PL

1. **Dibuixar la recta associada a cada constricció.**
2. **Identificar la regió factible.**
3. **Representar el vector de costos *c*.**
4. **Identificar el punt extrem òptim.**
5. **Calcular la solució òptima.**

Casos especials de problemes de PL (I): Òptims alternatius

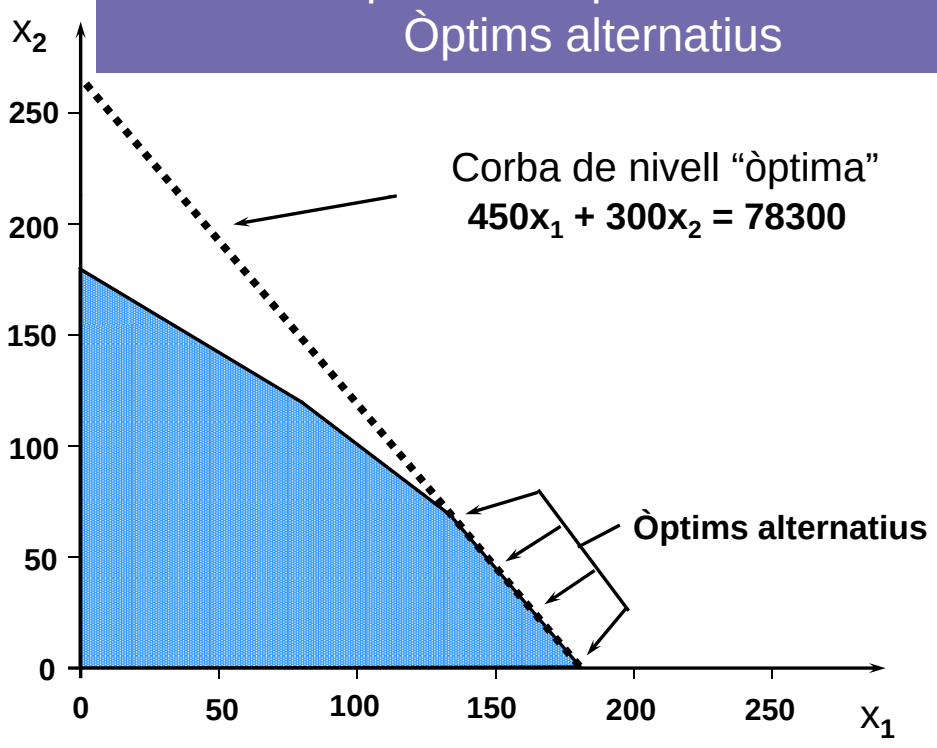

Casos especials de prob. de PL (II): Constriccions redundants

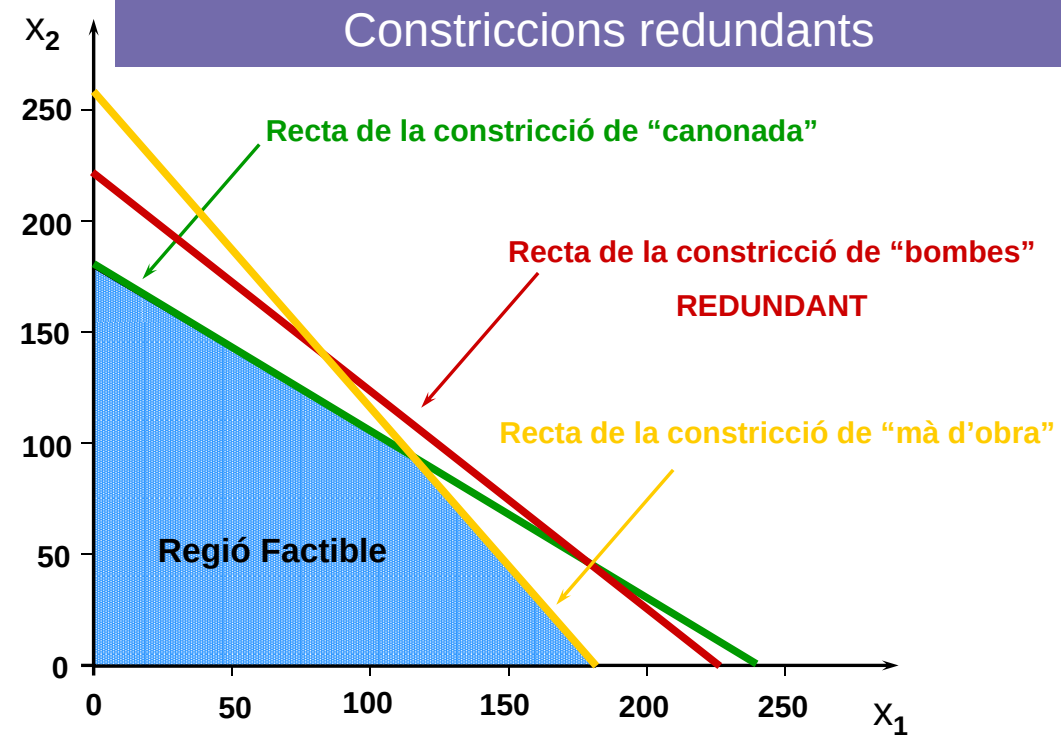

Casos especials de prob. de PL (III): Problema il.limitat

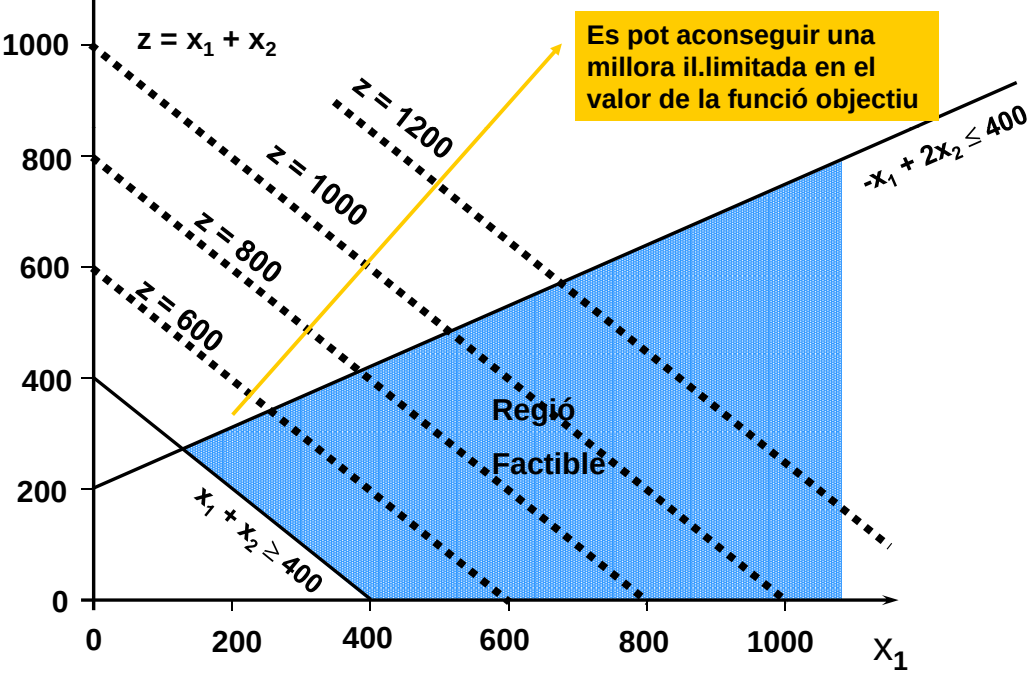

Casos especials de prob. de PL (IV): Problema infactible

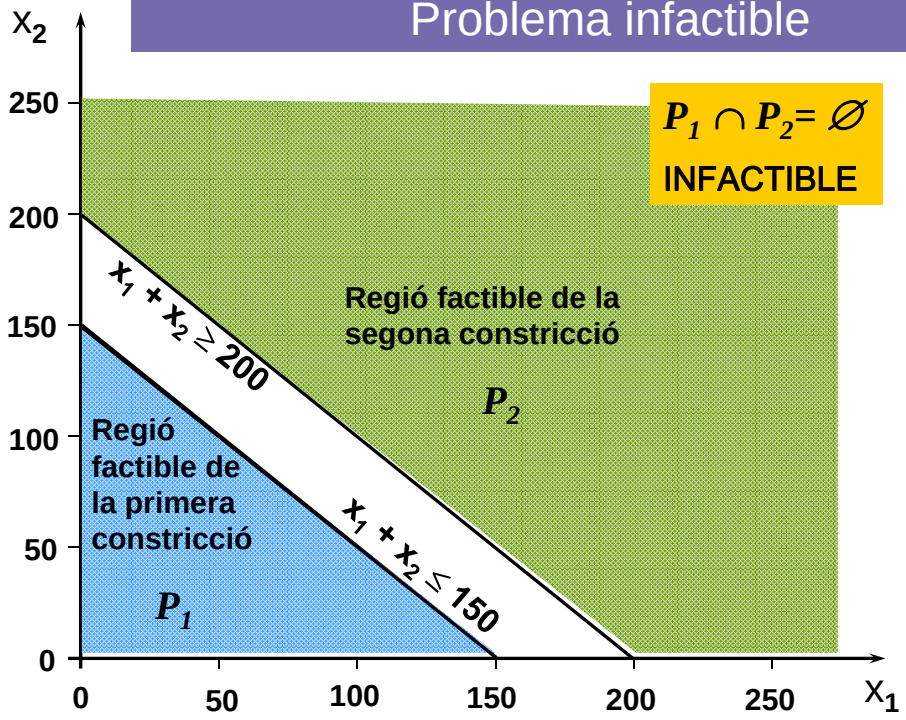

Exemple (problema 1)

$a)$
$$\begin{aligned} \min \quad & -3x_1 - 4x_2 \\ \text{subj. a} \quad & \\ & 4x_1 - 2x_2 \leq 5 \\ & 3x_1 + 4x_2 \geq 1 \\ & x_1 + x_2 \leq 2 \\ & x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0 \end{aligned}$$

$b)$
$$\begin{aligned} \min \quad & -3x_1 - 2x_2 \\ \text{subj. a} \quad & \\ & 4x_1 - 2x_2 \leq 5 \\ & 3x_1 + 4x_2 \geq 1 \\ & x_1 + x_2 \leq 2 \\ & x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0 \end{aligned}$$

$c)$
$$\begin{aligned} \min \quad & -x_1 - x_2 \\ \text{subj. a} \quad & \\ & x_1 + x_2 \leq 3 \\ & x_1 + 2x_2 \leq 2 \\ & 3x_1 + x_2 = 3 \\ & x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0 \end{aligned}$$

$d)$
$$\begin{aligned} \min \quad & 3x_1 + x_2 \\ \text{subj. a} \quad & \\ & 2x_1 + x_2 \geq 2 \\ & 3x_1 + 4x_2 \leq 12 \\ & x_1 \geq 0 \quad x_2 \text{ lliure} \end{aligned}$$

Forma estàndar d'un problema PL

- Forma estàndar d'un problema de PL:

$$(PL)\begin{cases} \min & c'x \\ \text{s.a.:} & Ax = b\,,\ b \geq [0] \\ & x \geq 0 \end{cases}$$

- $max\ c'x \longrightarrow min\ (-c)'x$
- $a^j x \leq b_j \longrightarrow a^j x + x_k = b_j\,,\ x_k \geq 0$

  x_k : variable de folga ("holgura", "slack")
- $a^j x \geq b_j \longrightarrow a^j x - x_l = b_j\,,\ x_l \geq 0$

  x_l : variable d'escreix ("exceso", "surplus")
- $x_i \leq 0 \longrightarrow y_i = -x_i\,,\ y_i \geq 0$
- x_i *lliure* $\longrightarrow x_i = u_i - v_i\,,\ u_i, v_i \geq 0$

Exemple de pas a la forma estàndar

"Blue Ridge Hot Tubs"

$$\begin{array}{lll} \min z = -350x_1 - 300x_2 & & \} \text{ benefici} \\ \text{s.a.:}\quad x_1 + x_2 + x_3 & = 200 & \} \text{ bombes} \\ \quad 9x_1 + 6x_2 + x_4 & = 1566 & \} \text{ mà obra} \\ \quad 12x_1 + 16x_2 + x_5 & = 2880 & \} \text{ canonades} \\ \quad x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 \geq 0 & & \} \text{ no negativitat} \end{array}$$

Exemple (problema 6)

$a)$
$$\begin{array}{ll} \min\limits_{x_1,x_2} & -x_1+2x_2 \\ \text{subj. a} & \\ & \begin{array}{rcl} 2x_1 \quad +x_2 & \geq & 4 \\ 3x_1 & \geq & 6 \\ x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0 & & \end{array} \end{array}$$

$b)$
$$\begin{array}{ll} \min\limits_{x_1,x_2} & -x_1-2x_2 \\ \text{subj. a} & \\ & \begin{array}{rcl} 2 \leq 2x_1 \quad +3x_2 & \leq & 4 \\ 5 \leq 4x_1 \quad +6x_2 & \leq & 6 \\ x_1 \geq 0 \quad x_2 \leq 4 & & \end{array} \end{array}$$

$c)$
$$\begin{array}{ll} \min\limits_{x_1,x_2,x_3} & -x_1+2x_2-x_3 \\ \text{subj. a} & \\ & \dfrac{2x_1+x_2-2x_3}{x_3} \geq 10 \\ & 3x_1+3x_3=6 \\ & x_1+x_4 \geq 10 \\ & x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0 \quad x_3 \text{ lliure} \end{array}$$

$d)$
$$\begin{array}{ll} \min\limits_{x_1,x_2} & x_1-2x_2 \\ \text{subj. a} & \\ & \begin{array}{rcl} 3x_1 \quad +2x_2 & \leq & 5 \\ 2x_1 \quad -x_2 & \geq & 10 \\ -5 \leq x_1 \leq 5 & & \\ -10 \leq x_2 \leq 10 & & \end{array} \end{array}$$

Solucions Bàsiques Factibles (SBF)

- Considereu el problema PL en la forma estàndar:

$$(\text{PL}) \begin{cases} \min & c'x \\ \text{s.a.:} & Ax=b \\ & x \geq 0 \end{cases}$$

- **Solució Bàsica**: solució del sistema $Ax=b$ ($A \in \Re^{n \times m}$, $n \geq m$, A de rang complet), que s'obté fixant n-m variables a zero (***variables no bàsiques, x_N***) i resolent per a les restants m variables (***variables bàsiques, x_B***)

$$Ax = \begin{bmatrix} B & N \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_B \\ x_N \end{bmatrix} = b \;;\; Bx_B + Nx_N = b$$

$$\left.\begin{array}{l} Bx_B = b - Nx_N \\ x_N = [0] \end{array}\right\} \; Bx_B = b \rightarrow \text{si } B \text{ no singular}: \quad x_B = B^{-1}b$$

- **Solució Bàsica Factible**: solució bàsica que és factible ($x \geq 0$).

Exemple : càlcul d'una solució bàsica

Min z = $-350x_1 - 300x_2$

s.a.:

$$
\begin{aligned}
1x_1 + 1x_2 + x_3 &= 200 \\
9x_1 + 6x_2 + x_4 &= 1566 \\
12x_1 + 16x_2 + x_5 &= 2880 \\
x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 &\geq 0
\end{aligned}
$$

- Calculem la s.b. associada a $x_B = [\, x_1, x_2, x_3]'$:

$$x_B = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} \rightarrow B = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 9 & 6 & 0 \\ 12 & 16 & 0 \end{bmatrix} ; \det(B) = 72 \Rightarrow \text{no singular}$$

$$x_N = \begin{bmatrix} x_4 \\ x_5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad \left.\begin{array}{rrrcr} x_1 & +x_2 & +x_3 & = & 200 \\ 9x_1 & +6x_2 & & = & 1566 \\ 12x_1 & +16x_2 & & = & 2880 \end{array}\right\} \rightarrow x_B = \begin{bmatrix} 108 \\ 99 \\ \boxed{-7} \end{bmatrix}$$

No és factible

Solucions Bàsiques i Bàsiques Factibles

	x_B	x_N	x	z
1	x_3, x_4, x_5	x_1, x_2	$x_1=0, x_2=0, x_3=200, x_4=1566, x_5=2880$	0
2	x_1, x_3, x_5	x_2, x_4	$x_1=174, x_2=0, x_3=26, x_4=0, x_5=792$	60900
3	x_1, x_2, x_5	x_3, x_4	$x_1=122, x_2=78, x_3=0, x_4=0, x_5=168$	66100
4	x_1, x_2, x_4	x_3, x_5	$x_1=80, x_2=120, x_3=0, x_4=126, x_5=0$	64000
5	x_2, x_3, x_4	x_1, x_5	$x_1=0, x_2=180, x_3=20, x_4=486, x_5=0$	54000
6	x_1, x_2, x_3	x_4, x_5	$x_1=108, x_2=99, x_3= -7, x_4=0, x_5=0$	67500
7	x_1, x_3, x_4	x_2, x_5	$x_1=240, x_2=0, x_3= -40, x_4= -594, x_5=0$	84000
8	x_1, x_4, x_5	x_2, x_3	$x_1=200, x2=0, x_3=0, x_4= -234, x_5=480$	70000
9	x_2, x_4, x_5	x_1, x_3	$x_1=0, x_2=200, x_3=0, x_4=366, x_5= -320$	60000
10	x_2, x_3, x_5	x_1, x_4	$x_1=0, x_2=261, x_3= -61, x_4=0, x_5= -1296$	78300

Solucións bàsiques factibles	solució bàsica factible òptima	solucions bàsiques infactibles

Solucions Bàsiques Factibles i punts extrems

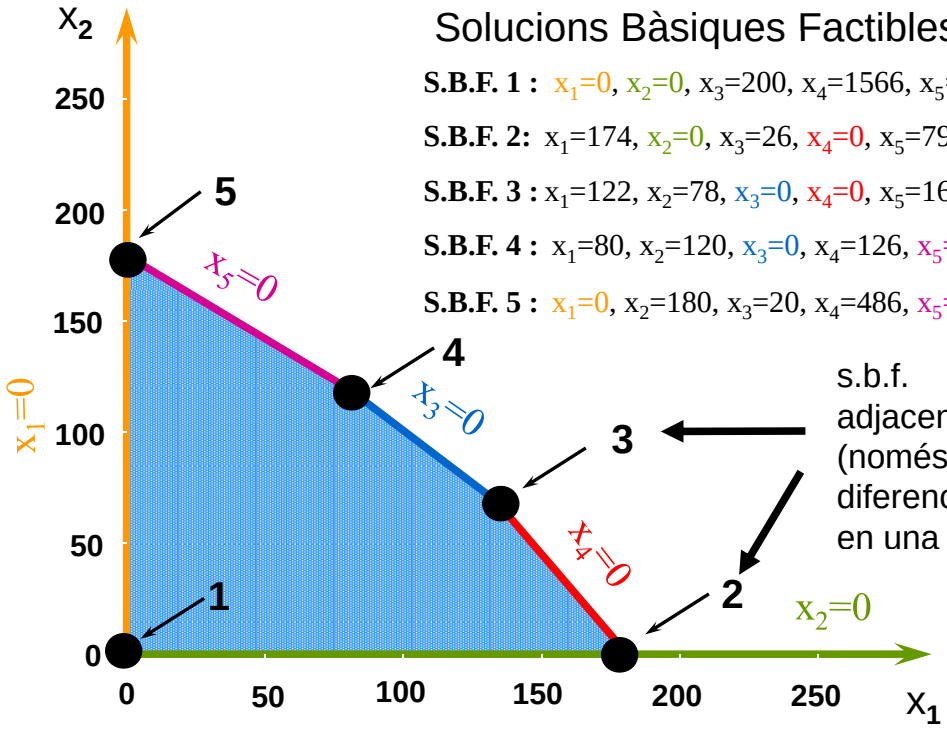

Solucions Bàsiques Factibles

S.B.F. 1 : $x_1=0$, $x_2=0$, $x_3=200$, $x_4=1566$, $x_5=2880$

S.B.F. 2: $x_1=174$, $x_2=0$, $x_3=26$, $x_4=0$, $x_5=792$

S.B.F. 3 : $x_1=122$, $x_2=78$, $x_3=0$, $x_4=0$, $x_5=168$

S.B.F. 4 : $x_1=80$, $x_2=120$, $x_3=0$, $x_4=126$, $x_5=0$

S.B.F. 5 : $x_1=0$, $x_2=180$, $x_3=20$, $x_4=486$, $x_5=0$

s.b.f. adjacents (només es diferencien en una v.b.)

Exemple (problema 14)

a)
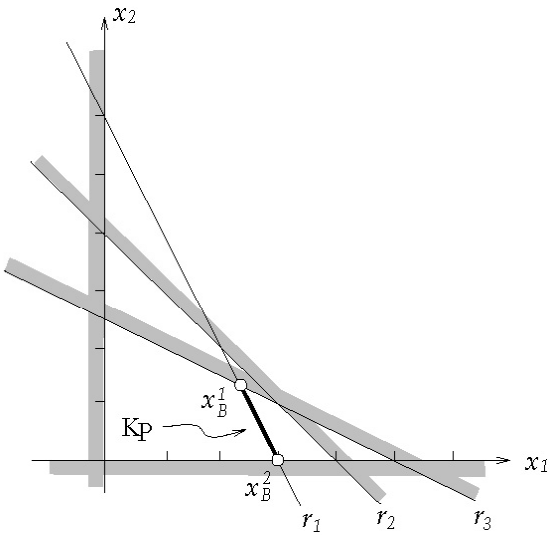
$$
(\mathbf{PL})\left\{
\begin{array}{ll}
\min & z = 5x_1 - x_2 \\
\text{s.a.:} & \\
& 2x_1 + x_2 = 6 \\
& x_1 + x_2 \leq 4 \\
& x_1 + 2x_2 \leq 5 \\
& x \geq 0
\end{array}
\right.
$$